

Projev prezidenta Francouzské republiky Emmanuela Macrona na plénu Evropského parlamentu ve Štrasburku dne 17. dubna 2018¹

Pane předsedo Evropského parlamentu,
pane předsedo Evropské komise,
dámy a pánové ministryně a ministři,
komisařky a komisaři,
poslankyně a poslanci,

jsem rád a je mi velkou ctí, že jsem byl pozván, abych mohl, jak jste zmínil vy, pane předsedo, volně pohovořit o situaci naší Evropy v mimořádném kontextu, v němž se nacházíme.

Sice s těmito projevy a návrhy v posledních měsících vystupuji často – zvláštní význam měl projev na Sorbonně² – zdá se mi ale, že možnost svobodně diskutovat právě na tomto místě, kde každým dnem žijete naši Evropu ve všech jejích odlišnostech, shodách a citlivých rozdílech a kde vytváříte kompromisy nezbytné pro její vývoj kupředu, je skutečně jedinečná.

Budeme diskutovat v kontextu, který je zcela specifický a který naši odpovědnost činí ještě větší. Jde o kontext, jehož součástí jsou rozdíly a někdy také pochybnosti o Evropě samé. Jde o kontext, v němž stále probíhají diskuze o podobě Brexitu, a zde bych chtěl ocenit práci, kterou již řadu měsíců vykonává pan Michel Barnier. Ale jde také o kontext, v němž se v celé řadě našich evropských zemí rodí pochybnosti, které měsíc po měsíci umožňují, aby se vynořovaly pocity a myšlenky zpochybňující i to, co jsme doposud považovali za nezpochybnitelné.

1 Francouzský originál projevu lze najít na webu úřadu prezidenta Francouzské republiky (<http://www.elysee.fr/declarations/article/discours-du-president-de-la-republique-au-parlement-europeen/>).

2 Projev ze dne 26. září 2017; v češtině text přetiskly lidovky.cz 5. října 2017 (https://www.lidovky.cz/macron-na-sorbonne-lidovky-cz-prinasi-cely-projev-francouzskeho-prezidenta-1vi-/zpravy-svet.aspx?c=A171004_205855_In_zahranici_mha).

Je to kontext, v němž se znovu objevuje určitá forma evropské občanské války, pro niž se naše rozdíly, velmi často naše národní egoismy, jeví jako významnější než to, co nás spojuje tváří v tvář okolnímu světu. Kontext, v němž každým dnem roste fascinace iliberalními politikami, k čemuž se ještě dostanu podrobněji. Kontext, v němž geopolitické hrozby dodávají Evropě každým dnem větší odpovědnost. I o tom budeme ale v diskuzi ještě hovořit. Kontext velkých mezinárodních konfliktů jak v Levantě, tak v Sahelu, ale také kontext, do nějž silně vstupují autoritářské mocnosti. A kontext velmi hluboce propracované strategie, která směřuje ke zpochybnění koncepce multilateralismu, v níž má Evropa své místo, a který byl jak prostorem evropského vlivu, tak také místem, kde jsme společně budovali mír.

Nadto diskutujeme v okamžiku, kdy probíhá zásadní transformace spojená s rozvojem digitalizace, s oteplováním klimatu a jeho dopady, což jsou aspekty, které hluboce zpochybňují samotné základy průmyslové společnosti, která je základem vzniku našich velkých kompromisů. Tato změna přináší obavy ústící do přehodnocování základních společenských rovnováh a nutí nás, abychom znovu promysleli úplné základy a podstatu našeho společného počínání.

Nacházíme se v okamžiku, kdy musíme přijmout mimořádnou odpovědnost. Nemůžeme se tvářit, jako by naše diskuse byly ve své podstatě zcela běžné. Setkáváme se v okamžiku, kdy jsou evropské volby na dohled a kdy v nich opět povedeme bitvu o základní ideály. A já s vámi chci při této příležitosti sdílet na začátek naší debaty dva teze, o kterých jsem přesvědčen.

Za prvé: Pokud se rozhodneme vydat cestou, na které se naše kroky odvrátí od demokracie a všeho, co Evropě přinesla, zvolíme špatnou cestu.

Za druhé: V tuto chvíli můžeme a musíme vytvořit novou evropskou suverenitu, která bude jasnou a ráznou zprávou našim spoluobčanům, a sice že je můžeme chránit a dát jim odpovědi na nejasnosti současného světa.

V tomto světě a obtížných okamžicích jsem hluboce přesvědčen, že evropská demokracie je naší jedinou možností. Nejhorším omylem by bylo, kdybychom se rozhodli opustit náš dosavadní model – troufám si tvrdit – naši identitu.

Je to právě zde ve Štrasburku, stejně jako v Bruselu, kde žijete právě tu evropskou demokracii, o níž hovořil Tocqueville. A je to právě tato demokracie respektující každého člověka, menšiny, základní práva, kterou nazýváme – a ještě jednou to podtrhuji – liberální demokracií, která v první řadě vytváří naši identitu.

Nechci, aby se do popředí dostala vražedná iluze, jež náš kontinent vedla do propasti. A na to nesmíme nikdy zapomenout, tady ani jinde: Iluze silné moci, nacionalismu a opuštění svobod. Odmítám také myšlenku, která posiluje dokonce i v Evropě, že by měla být demokracie odsouzena k bezmocnosti. Tváří v tvář autoritářství, jímž jsme obklopeni, není odpovědí autoritářská demokracie, nýbrž autorita demokracie.

Svoboda emancipuje a ochraňuje jednotlivce a Parlament, který je stejně váš jako náš, je evropským zázrakem. Možnost v míru shromáždit zástupce zvolené evropskými obyvateli, aby ve své rozdílnosti a s vědomím své historie, se vším, co je čas od času rozdělávalo, společně diskutovali, to je model na světě zcela unikátní. Tento poklad žijeme již sedmdesát let. Nezevšední nám to. Museli jsme zvládnout mnohá rizika a projít tím nejhorším, abychom se dostali až sem. Ale můžeme být ještě konkrétnější, podívejme se kolem sebe, porovnávejme se a pohlédněme také na ty mocnosti, které mohou někoho fascinovat svou domnělou efektivitou.

V jaké jiné části světa máme stejné požadavky v oblasti ekonomiky, geopolitiky, diplomacie, vojenství, ale také nároky na respekt vůči menšinám, svobodě svědomí, rovnosti žen a mužů, k soukromému životu? Kde jinde? Do takové míry? Se stejným zápalem a stejnou houževnatostí.

Jistě mezi našimi zeměmi existují rozdíly, stejně jako existují přímo zde na tomto místě. Přesto se ale nad všemi těmito rozdíly nachází demokratický model, který nás sdružuje, a jenž je na světě zcela jedinečný. Evropská identita je více než demokracie starající se o svobodu, je to také ve světě jedinečná kultura, která mísí vášeň pro svobodu, zálibu v rovnosti a vztah k pestrosti idejí, jazyků a krajin.

Tento model, který žijeme v Evropě, není ani abstraktní, ani překonaný. Zosobňuje naši společnou náklonnost k ochraně životního prostředí, ke klimatu, ke zdraví. Momentálně se vyvíjí v našem přístupu k digitální revoluci, přičemž jediným Evropanům tolik záleží na svobodě inovací, na spravedlivé regulaci, jakož i na ochraně soukromí. Tato identita nás zcela jasně odděluje zejména od autoritářských mocností, ale v dnešní době také, a to je třeba vzít v potaz, od některých nejbližších spojenců.

Sdílíme s naším americkým partnerem tak mnoho. On ale nyní podléhá pokušení izolacionismu a snaže odmítnout multilateralismus. vzdaluje se také od angažovanosti ve věci klimatu a obchodních záležitostí. Jsem si jistý, že náš evropský model je silný tak jako žádný jiný na světě, ale je současně i křehký, protože jeho síla spočívá v každém okamžiku

na našem zapojení a na našich požadavcích. Každý den jej musíme společně hájit, a pokud chceme naši angažovanost naplnit, prvními podmínkami jsou pravda a odpovědnost.

Jsou i tací, kteří Evropu haní a zatracují, čímž ale utíkají od vlastní odpovědnosti. S jistotou tvrdí, že naše společnosti nechtějí více Evropy. Navrhují různé zlaté cesty, občas jim i věříme. Pak se však náhle vyhýbají odpovědnosti, když mají své občany provést všemi úskalími tohoto dobrodružství jménem Evropa. Jiní moudře říkají, že nemáme spěchat, abychom v lidech nevyvolávali nejistotu, protože tak bychom naskočili na hru populistům. Ti by se rádi spokojili se známou písničkou: tou paralyzující, která nebere v potaz charakter naší současnosti.

Jsem si jist, že není většího omylu. Bylo by jistě pohodlné společnosti rozbít, postavit lidi proti sobě, nechat volně plynout vášně, čímž by se zamezilo realizaci konstruktivních návrhů. Kritizovat, ale nic vlastního nenavrhopvat, ničit, ale nic nového nebudovat. Nejsou to lidé, kdo upustili od evropské myšlenky, je to spíše zrada vzdělanců, co ji ohrožuje. V dnešní době musíme hněvu evropských společností naslouchat. Nepotřebují vychovávat, potřebují nový projekt, závazek změny na každodenní bázi. A ti, kdo s tímto hněvem obchodují, navrhují pouze jednu jedinou budoucnost, totiž návrat k nacionalismu minulosti. Přičemž jsme si vyzkoušeli všechny cesty, ke kterým to vede, a všechny jejich důsledky.

Abychom oživila Evropu vlastními obyvateli, musíme jednat jinak, musíme se opřít o základ demokracie a pohlédnout věcem do očí: jak se můžeme spokojit s evropskými volbami, kterých se účastní méně než polovina občanů Evropy?

Vytvořme tedy pro následující rok prostor pro skutečnou strukturovanou debatu o idejích a návrzích. Nemůžeme postupovat tak jako dříve, nediskutovat podstatu Evropy, rozdělovat místa a obviňovat Brusel a Štrasburk ze všeho zla světa. Postupovat tímto způsobem znamená rozhodnout se hrát starou hru a klamat. Pro mnohé z nás to může být pohodlné, ale nevede to k řešení jediného problému. Stejně jako vy i já věřím ve vznešenost a celistvost demokratické volby.

Vy, jako zástupci evropských společností, jste zosobněním každodenního rozhodování, jste to vy, kdo definuje kompromis, kdo utváří řešení, protože jste to vy, komu dali lidé mandát. Je naší společnou odpovědností naplnit tuto evropskou demokracii, která je ve své podstatě tak mladá, životem.

To je důvod, proč ještě před volbami a před zničujícím obdobím předvolební kampaně, musíme rozvinout debatu, vytvořit společný evropský veřejný prostor, který jsme tak často

ponechali bez zájmu. V duchu vůle po inovaci a zkoušení nového jsem na začátku tohoto roku navrhl formát občanské konzultace.³

Představím ho ještě dnes odpoledne ve Francii, bude to debata otevřená, čestná, důsledná a obtížná, ovšem naprosto nezbytná pro to, abychom věděli, co nás spojuje a co rozděluje. Abychom byli schopni se odpoutat od zjednodušujících odpovědí na otázku *ano, nebo ne*, pro něž nepotřebujeme diskutovat předběžné návrhy ani související texty. Potřebujeme demokratickou debatu, která bude k naší Evropě kritická.

Velmi mě těší, že se všechny členské státy rozhodly tuto cestu následovat a děkuji mnohokrát panu předsedovi Junckerovi a Evropské komisi, že se v této věci tolik angažují. Jsem si vědom také vaší neodmyslitelné role v této věci, pane předsedo Tajani, a děkuji vám za to. Tímto vybízím každou a každého z vás, abyste ve svých zemích a napříč Evropou zahájili a vedli tyto důležité debaty, neboť jsou podmínkou udržitelnosti demokracie.

Druhá teze, o kterou se s vámi chci v krátkosti podělit, je přesvědčení o nezbytnosti evropské suverenity. Hájit ideu Evropy neznamena obhajobu abstraktní myšlenky, ani částečné rozmělnění našich vlastních suverenit. Ne, nikoliv, znamená to postavit se čelem velkým světovým zvrátům, velkým světovým transformacím. A v těchto okamžicích potřebujeme suverenitu, která je daleko silnější než ta, která je jen naše. Potřebujeme doplňující, nikoliv nahrazující suverenitu, protože jen ta nám umožní čelit silné migraci, planetární nestabilitě, ekonomickým, sociálním a environmentálním transformacím, a přinese ty správné odpovědi. Je to právě evropská suverenita, ve kterou věřím.

Pro toto téma jste toho již udělali mnoho, a chci vám za to poděkovat, ale do konce tohoto volebního období, tedy do jara 2019, musíme dosáhnout hmatatelných výsledků na mnoha frontách. Téma migrace: Nejdříve se musíme vymanit z otrávené debaty o dublinských nařízeních a relokacích, musíme ale také překročit rámec celé této debaty, a to ruku v ruce s budováním vnitřní a vnější solidarity, již naše Evropa tolik potřebuje. Navrhuji tedy vytvořit evropský program, který přímo finančně podpoří obce, místní komunity, které přijímají a integrují uprchlíky.

Druhou otázkou bude zdanění digitální ekonomiky, které vyjde z návrhů Evropské komise a bude spočívat na vytvoření krátkodobé daně, která zabrání těm nejhorším excesům.

³ Veřejná debata o evropských otázkách iniciovaná francouzským prezidentem Emmanuelem Macronem, ke které se připojily všechny členské státy EU (více viz mj. <https://www.euroskop.cz/9274/30919/clanek/cesko-se-pripoji-k-celoevropskym-obcanskym-konzultacim/>).

Tento návrh komise podporuji a pokládám jej za zcela stěžejní a doufám, že mimo jiné umožní získat vlastní prostředky pro budoucí evropský rozpočet.

Třetí frontou, na níž musíme před koncem tohoto volebního období bezpodmínečně postoupit, je ekonomická a měnová unie. A to tak, že si určíme cestu, jež nám umožní se kousek po kousku přibližovat k bankovní unii a k vytvoření rozpočtové kapacity, která podpoří konvergenci a stabilitu v eurozóně.

Ovšem to, co nás drží pohromadě, to nejsou pouze společná měna nebo smlouvy, je to pocit sounáležitosti, jinými slovy, kultura. A na tomto místě je podstatné zmínit zřízení evropské univerzity⁴, které se progresivně vyvíjí nebo rozšíření programu Erasmus. Chci ale ještě zdůraznit jedno téma, na němž pracujete, a které považuji za velmi důležité, a sice autorská práva, ochrana tvůrců a ochrana umělecké tvorby. Toto bujení, které oživuje naše společnosti, je proudem kultury, bez něž by Evropa již nebyla kontinentem živoucí diverzity a geniální kreativity.

Toto jsou čtyři témata, za něž má současná legislativa svou zvláštní odpovědnost, a vy jste jistě pochopili, jaká bude pozice Francie. Ale nad rámec toho musíme hlavně vybudovat celistvou a opravdovou suverenitu, která nám umožní ochránit naše spoluobčany. A to jak uvnitř, tak vně evropských hranic. V oblasti obrany jsme v posledních měsících postoupili výrazně kupředu, a zde si dovoluji zmínit práci, kterou vaše shromáždění momentálně vykonává pro vznik evropského fondu pro obranu.

Tváří v tvář současným napětím s některými našimi sousedy, jako například s Ruskem, ukázala Evropa svou jednotnou tvář a suverenitu. Je potřeba, abychom v této práci pokračovali.

Suverenita je ovšem i ekonomická a obchodní. Také zde jsme dokázali ukázat jednotnou tvář a jsem velmi rád za pokrok, kterého jsme v posledních měsících dosáhli i díky iniciativě Evropské komise v oblasti ekonomické a obchodní suverenity tak, abychom mohli, pokud jde o investice, hájit naše strategické sektory. To byl podstatný a v oblasti obchodu následováníhodný vývoj.

Zcela jistě se vrátíme se sjednocenou pozicí k debatě v oblasti rozvoje našich ekonomických možností a příležitostí, která bude hájit a chránit naše legitimní zájmy, což jsou jak zájmy pracujících, tak spotřebitelů.

⁴ O projektu více viz <http://www.eucor-uni.org/en>.

Věřím v ekonomickou suverenitu, založenou na konkurenceschopnosti každého státu, která stojí na základech reforem, ale také na nezbytné solidaritě, již musíme více rozvíjet zejména prostřednictvím ekonomické a měnové unie, a také realističtější obchodní politiku, v níž musíme pokračovat.

Suverenita je také suverenitou klimatickou a energetickou. A tato je nepostradatelná. Musíme co nejrychleji otevřít debatu, abychom naplňovali evropské závazky v rámci Pařížské klimatické dohody. Právě nyní se snažíme dokončit diskusi nad energetickým a klimatickým balíčkem, ale je zřejmé, že se musíme posunout o stupeň výše. Mnozí z vás se v tomto již angažují a já si přeji, abychom v příštích měsících byli schopni zahájit debatu o fixní ceně uhlíku. Francie bude prosazovat myšlenku minimální ceny CO₂ a také podpoříme myšlenku hraniční daně pro CO₂. To není žádný technologický vrtoch ani pouhý technický nástroj, je to podmínka věrohodné energetické změny.

Čtvrtá oblast suverenity, kterou musíme vybudovat a kde musíme jít daleko dále, je zdraví a výživa. V každodenních politikách, v našich rozhodováních o rozpočtu, musíme dnes i zítra podpořit suverenitu v oblasti kvality potravin. Naši občané to od nás očekávají a my jim to dlužíme. Je to dobré jak pro naše ekonomiky, tak pro naše území, je to dobré také pro občany a je to volba, která je zcela v souladu s našimi dlouhodobými cíli.

Pátou suverenitou, kterou musíme chránit, je samozřejmě digitální suverenita. Na tomto místě chci ocenit vaši práci vedoucí k vytvoření legislativy, k níž je v současnosti ve všech mezinárodních debatách odkazováno, a která umožňuje chránit osobní data našich spoluobčanů. Ačkoliv nás mnozí považovali za ty, které a kteří v podstatě vytvářejí nelegitimní zabezpečení, jsme na cestě stát se světově jedinečným geografickým prostorem, kde zároveň podporujeme inovace a zejména nové a zásadní inovace, ale také dbáme na budování kapacit pro ochranu osobních svobod, a já budu toto v budoucích debatách hájit.

A nakonec – tato Evropa svobody a rovnosti se zakládá na pilíři sociálních práv, který jsme společně vyhlásili v Göteborgu. Tato sociální Evropa je také Evropou suverenity tohoto pilíře, v nějž věříme. Ano, existují zde rozdíly, ale neměli bychom je tolik vyživovat, jelikož základním smyslem této naší evropské mise je stále větší sblížení. To je důvod, proč jsme v posledních měsících tolikrát zápasili o regulaci vysílání pracovníků. Evropský parlament umožnil ještě vylepšit kompromis, na němž jsme se shodli v rámci Rady Evropy, a jsem velmi rád, že tato reforma bude brzy implementována.

Chtěl bych ocenit odvedenou práci. To je přesně ten obraz Evropy, která je schopná jak chránit, tak efektivně konat. Jsou to tyto evropské suverenity, které musíme dále budovat a rozvíjet. Je třeba, aby byly srdcem koherentního projektu a staly se základem filozofie budoucího finančního rámce. Rád bych své vystoupení ukončil na tomto tématu. Budoucí rozpočet, o němž zde budeme diskutovat, v sobě musí odrážet politický projekt stojící na koherenci, efektivitě a sblížení.

Francie je připravena zvýšit své příspěvky, k tomu je ovšem potřeba upravit stávající rozpočet tak, aby mu bylo umožněno vytvářet vlastní zdroje. Přikláním se k využití digitalizace, stejně jako energetických zdrojů, k odstranění rabatu⁵, který by neměl přežít Brexit, a to ve prospěch důstojného financování oblastí obrany a migrace. Vést by to mělo také k modernizaci aktuální politiky a definování jasných podmínek, tím myslím zejména konvergenci v daňové a sociální oblasti. Nesmíme se vzdávat našich současných politických ambicí, ale musíme k nim přidat nové cíle. To je rámec, jenž bude v každém případě Francie v následujících měsících naplňovat.

Jak jste jistě pochopili, dámy a pánové, Evropský parlament je v mých očích sídlem evropské legitimacy, její odpovědnosti, a tudíž její životnosti. Je to právě zde, kde se vytváří část evropské budoucnosti, společná Evropa jako místo, kde se setkávají naše suverenity společně se suverenitou, která je převyšuje, a která nás sjednocuje. Tato Unie ve službách míru a solidarity, která vytváří ve světě jedinečný prostor stability a bezpečnosti. Je to právě zde, kde musíme zakotvit zrození nové Evropy, jež je poháněna duchem svých společností. Přeji si, abychom v příštích měsících dokázali překonat rozpory mezi severem, jihem, východem a západem, mezi malými a velkými, a abychom překonali útěk k národním egoismům.

Náležím ke generaci, která nezažila válku, a náležím také ke generaci, která si právě dovoluje luxus zapomenout na to, co zažili její předci. Je mnoho těch, kteří si dnes myslí, že je možné pokračovat a rozvíjet obvyklé konfrontace, stavět na jistotách minulosti, protože jsme zvyklí rozvíjet rozpory dávno známé a dobře dohodnuté. Ale pocházím také ze země, a z rodiny, která zažila na vlastní kůži všechna krveprolití naší historie. Volba je pro mě jednoduchá, nechci se stát součástí generace náměsíčníků, nechci být součástí generace, která zapomene na svou minulost, a která odmítne vnímat svoji přítomnost. Každý si na

⁵ Britský rabat – zvláštní sleva z plateb do společného rozpočtu.

sebe bude muset vzít odpovědnost a já chci náležet ke generaci, která se rozhodne pevně hájit demokracii, protože to není pouhé slovo, na které jsme si zvykli a které nás už nudí, je to slovo, které má svůj smysl, protože je plodem bitev svedených v minulosti.

Chci být součástí generace, která hájí tuto evropskou suverenitu, o kterou jsme se tolik bili. Protože má smysl a protože je podmínkou, která umožní příštím generacím, aby si ony samy mohly zvolit svou budoucnost. Neustoupím žádné fascinaci autoritářskou suverenitou, nevydám se po žádné z jednoduchých cest, které naše doba nabízí. Myslím si totiž, že naší společnou odpovědností pro následující měsíce je umožnit skutečnou evropskou debatu, zajistit skutečnou výměnu názorů v rámci Evropy, protože jedině to umožní našim občanům, aby se rozhodli, zda chtějí Evropu, která nenabízí nic navíc, zda chtějí Evropu zpátečnickou, zda chtějí Evropu zvyku, anebo zda se rozhodnou, že jsou připraveni na Evropu ambice, nově nalezené suverenity a živoucí demokracie. Jestli chtějí takovou Evropu, v níž věříme.

Děkuji Vám za pozornost!

Překlad: Vladimír Špidla

Redakce: Sára Vidímová